

HANDLINGSPROGRAM
FÖR LÄSFRÄMJANDE
DELRAPPORT MAJ 2014

© Statens kulturråd 2014

Kulturrådet, Box 27215, 102 53 Stockholm Besök: Borgvägen 1–5
Tel: 08 519 264 00 Fax: 08 519 264 99 E-post: kulturradet@kulturradet.se Webbplats: www.kulturradet.se

KULTURRÅDET

INNEHÅLL

Inledning sid. 5

Läsfrämjande förutsätter samarbete över politikområden sid. 6

Samverkan nyckeln till ökad måluppfyllelse sid. 8

Pågående insatser sid. 11

Strategiska utvecklingsområden sid. 13

Utvecklad uppföljning sid. 17

Ekonomisk översikt sid. 18

Det fortsatta arbetet med handlingsprogrammet sid. 19

INLEDNING

Statens kulturråd har i regleringsbrev för 2014 fått i uppdrag att ta fram ett nationellt handlingsprogram för läsfrämjande med utgångspunkt i de nationella målen för litteratur- och läsfrämjande. I uppdraget är Skolverket, Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) och folkbildningens aktörer utpekade som viktiga samverkansparter. I litteraturpropositionen Läs för livet skriver regeringen också att man ser positivt på en vidareutvecklad samverkan mellan Kungl. Biblioteket (KB) och Kulturrådet och att man anser att det ligger i myndigheternas uppdrag att samverka kring bland annat uppföljning av läsfrämjande insatser som bedrivs lokalt och regionalt. Bakgrund och utgångspunkter till uppdraget finns bland annat i litteraturutredningen och den efterföljande litteraturpropositionen. Där betonas att det idag saknas en samlande aktör som kan ta initiativ till, samordna och följa upp läsfrämjande insatser utanför skolan. Detta uppdrag har regeringen nu gett till Kulturrådet och det kommande handlingsprogrammet syftar till att beskriva hur ett sådant arbete kan bedrivas.

I arbetet med handlingsprogrammet har Kulturrådet samlat ett antal strategiska utvecklingsfrågor och påbörjat en dialog med flera berörda aktörer. Denna delrapport beskriver arbetet fram till april 2014 och vilka strategiska utvecklingsområden som hittills identifierats. Rapporten tar också upp ett antal viktiga rapporter och dokument att utgå ifrån – utöver den tidigare nämnda litteraturpropositionen och de uppdrag myndigheten fått med utgångspunkt från propositionen. Kulturrådet betonar att rapporten är skriven mitt i ett utvecklingsarbete och bör ses som underlag för en fortsatt diskussion med berörda parter.

LÄSFRÄMJANDE FÖRUTSÄTTER SAMARBETE ÖVER POLITIKOMRÅDEN

De nationella mål för litteratur- och läsfrämjande som riksdagen beslutade 2013 griper över flera politikområden. Alla i Sverige ska få möjligheter att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till kvalitetslitteratur. Läsfrämjande omfattar en mängd olika aktiviteter och professioner, lärare och bibliotekarier är kanske de första läsfrämjare man tänker på, men intresse för läsning kan spridas av många fler och i många olika sammanhang. En text kan vara tryckt, digital, inläst och filmad. Boken är både ett medium för kunskapsförmedling och konstupplevelse. Hela denna bredd måste omfattas för att de nationella målen ska kunna förverkligas. Det förutsätter samverkan mellan kultur- och utbildningspolitik och att man beaktar lagstiftning och politiska mål inom exempelvis funktionshinderpolitiken, den nationella minoritetspolitiken och barnrättspolitiken. Formuleringen ”alla” förpliktigar.

I denna rapport ger Kulturrådet exempel på utvecklingsområden som skulle gynnas av en ökad samverkan mellan politikområden och mellan ansvariga myndigheter och institutioner. Stöd för samverkan finns redan i en rad rapporter och dokument, både på nationell och på internationell nivå. EU:s expertgrupp för ökad läs- och skrivkunnsighet i Europa skriver i rapporten *Act Now*, från hösten 2012, att EU:s medlemsländer bör anta strategier för läs- och skrivkunnsighet som bygger på samverkan mellan departement och organisationer, och att frågan bör vara central inom alla politikområden. Strategierna ska omfatta insatser för alla åldrar: de allra yngsta barnen, alla skolåren och även inkludera vuxna. För att uppnå resultat krävs synligt politiskt engagemang på nationell nivå.

Den nya bibliotekslagen uttrycker tydligt bibliotekens roll både för bildning och kultur:

- Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.
- Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Folk- och skolbibliotek har därmed tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna en central roll för läsfrämjande i hela landet. KB har utarbetat en modell för nationella utvecklingslinjer inom bibliotekssfären med syfte att få till stånd utvecklingsinsatser i en process som

är bred, strategisk och lärande. Enligt KB fattas emellertid fortfarande delar innan en nationell biblioteksstrategi för Sverige är på plats. KB föreslår att myndigheten i samverkan med andra aktörer genomför ett omfattande strategiarbete som innefattar en övergripande och fördjupad omvärldsanalys, förankringsarbete, formulering av vision, långsiktiga mål och strategier på lokal, regional och nationell nivå.

Folkbibliotekens förutsättningar att utföra det läsfrämjande uppdrag som uttrycks i den nya bibliotekslagen behöver belysas. Kulturrådet ställer sig bakom KB:s analys att en nationell plan behövs men anser att regeringen bör överväga en oberoende översyn av mål- och ansvarsfrågor på nationell, regional och kommunal nivå. Längre fram i denna rapport tar vi upp de brister som finns i kommunernas biblioteksplaner och Kulturrådet ser också behov av att utreda hur bibliotekens resurser ser ut i form av personal, kompetens och lokaler.

Svensk biblioteksforening lyfter i sin skolbibliotekspolitiska översikt från 2013 bristen på nationella mål för skolbiblioteken. Foreningen anser att en av orsakerna till den långsamma utvecklingstakten för skolbiblioteken är att denna verksamhet hamnar mellan utbildnings- och kulturpolitik och att den saknar nationellt utvecklingsstöd.

Kulturrådet stödjer Biblioteksforeningens forslag att Unescos skolbiblioteksmanifest från 1999 skulle kunna ge en god utgångspunkt för nationella mål och samverkan mellan kultur- och utbildningspolitik. Det finns stora fördelar att utgå från ett väl förankrat internationellt dokument.

Det är glädjande att regeringen föreslår stora satsningar inom skolan för att stärka lärares och skolbibliotekariers kompetens för att främja läsning. Kulturrådet följer med intresse Skolverkets arbete med satsningen Läslyftet och konstaterar samtidigt att utbildningsbehoven är stora även inom bibliotekssektorn. Dagens bibliotekarietutbildning ger inte tillräckligt stöd för folk- och skolbibliotekens arbete med läsfrämjande och litteraturförmedling och behoven av fortbildning är stora. Så länge grundutbildningen inte ger blivande bibliotekarier de kunskaper som krävs för att främja läsning och förmedla kvalitetslitteratur vilar ansvaret på kommunerna att stå för fortbildning av personalen. Kulturrådet får återkommande ansökningar om kompetensutvecklingsinsatser för biblioteken, och har inga möjligheter svara mot de stora behov som finns.¹

1. Ett intressant exempel är kompetensutvecklingsprojektet KUB, som drivs i samverkan mellan Länsbibliotek Dalarna, Länsbibliotek Gävleborg Uppsala och Länsbiblioteket i Värmland. Projektet har fått stöd från Europeiska socialfonden, men fick avslag på den del av projektet som handlade om läsfrämjande. ESF-kontoret för norra Mellansverige bedömde att detta var en del av bibliotekens kärnverksamhet och att projektmedel därför inte kunde beviljas.

Att tidigt nå alla barn och deras föräldrar med insatser för att främja läsning skulle underlättas av en utvecklad samverkan mellan olika politikområden. I det här fallet gäller det samverkan mellan utbildnings-, kultur- och socialpolitik på såväl nationell som lokal nivå för att främja samverkan mellan folkbibliotek och barnhälsovård och mellan bibliotek och förskola.

Som Kulturrådet påtalat i *Budgetunderlag 2015–2017* är en satsning på läsning med kulturpolitiska förtecken nödvändig för att vända den negativa trenden inom skolan. En brittisk studie visar att det finns ett starkt samband mellan läsning för nöjes skull och goda studieresultat. Lustläsningen visade sig ha ett starkare inflytande över hur barnen utvecklade kognitiva färdigheter än föräldrarnas utbildningsnivå.²

Avgränsningen ”utanför skolan”

Av Kulturrådets regleringsbrev framgår att uppdraget att ta fram ett nationellt handlingsprogram för att främja läsande gäller insatser ”utanför skolan”. Detta är en rimlig avgränsning. Kulturpolitiken är inte till för att lösa skolans uppdrag. Men samtidigt finns många beröringspunkter och gemensamma mål för kultur- och utbildningspolitiken.

Kulturrådets uppdrag handlar om att väcka intresse för litteraturen på fritiden, och med andra utgångspunkter än de pedagogiska. Under en tioårsperiod har Kulturrådet fördelat bidrag med en sådan inriktning, bland annat uttryckt i kriterierna för stödet till läsfrämjande. Tanken har varit att ta hjälp av hela det kulturella fältet för att väcka läsintresse. Flera projekt har haft som inriktning att i samverkan med andra professioner skapa projekt som dels innehåller moment av eget skapande, dels innebär att litteraturen kopplas till flera upplevelser av gestaltande art, till exempel teater och musik.

I arbetet med handlingsprogrammet betonar Kulturrådet att kommande satsningar på läsfrämjande i högre grad bör utformas i dialog med målgrupperna – både när det gäller barn, unga och vuxna. Samverkan med civilsamhället och olika intresseorganisationer och att sprida kunskap om olika metoder för medborgardialog är därför centralt i det fortsatta arbetet.

Avgränsningen mot skolan är emellertid inte skarp. I arbetet med handlingsprogrammet är det viktigt att reda ut hur ansvaret ser ut när det gäller skolbiblioteken och hur samverkan mellan folk- och skolbibliotek kan utvecklas. Läsfrämjande i digitala kanaler, tillgång till e-böcker och barns och vuxnas tillgång till tillgängliga medier är frågor som är gemensamma, och där utvecklingsinsatser inom kulturpolitiken kan vara till stor nytta även för skolan och den högre utbildningen. Idag har elever i

grundskolan inte jämlik tillgång till anpassad litteratur och detta är ett exempel på frågor som kräver samverkan både mellan politikområden och mellan samhällsnivåer för att finna en lösning.

Skolbiblioteken kan och bör ha stor betydelse för att väcka barns läslust och ge dem god tillgång till kvalitetslitteratur. I bästa fall kan skolbiblioteket vara den bro mellan utbildning och kultur, som ger varje barn den tillgång till utveckling, kultur och bildning som stadgas i FN:s barnkonvention och i de nationella kulturpolitiska målen.

Kulturrådet menar därför att frågor som rör skolbibliotekens läsfrämjande och litteraturförmedlande uppdrag kan ingå i handlingsprogrammet och kommer att ha dialog med de parter som berörs av frågan, bland andra MTM, KB, Skolverket, Svensk biblioteksförning och Skolinspektionen.

2.Studien är genomförd av dr Alice Sullivan vid Institute of Education vid University of London.

SAMVERKAN NYCKELN TILL ÖKAD MÅLUPPFYLLELSE

Behovet av samverkan gäller också mellan samhällsni-våerna och mellan myndigheter och organisationer. An-svar, uppdrag och kompetensområden hakar i varandra och samverkan finns redan men kan utvecklas. Att be-skriva detta och komma med förslag till förbättringar är en viktig del av handlingsprogrammet.

Regionerna och kommunerna

Kulturrådet har sedan 1990-talet fördelat stöd till läsfräm-jande insatser. Stödet kan sökas av kommuner, förskolor, skolor, bibliotek, bokhandeln, ideella föreningar och andra och har till stor del fördelats till utvecklingsprojekt på folk-biblioteken. Myndigheten har aktivt verkat för att större samverkansprojekt ska komma till stånd, gärna i samver-kan mellan flera län. I detta arbete har den kontinuerliga dialogen med länsbiblioteken haft ett stort värde.

Kulturrådet och länsbiblioteken har tillsammans iden-tifierat fyra strategiska områden för utveckling: Kompe-tens, litteraturen som konstform, nätverk för samverkan med det omgivande samhället samt att verka för att kom-munala planer för läsfrämjande blir en självklar del av biblioteksplanerna.

I samband med Kulturrådets nya uppdrag för läsfräm-jande har länsbiblioteken visat stort intresse för dialog och samverkan med Kulturrådet. Två möten kommer att genomföras under våren. Det första mötet hade fokus på barn och unga och Kulturrådet fick in många värdefulla synpunkter.

Kommunala biblioteksplaner

Regionala och kommunala biblioteksplaner är viktiga strategiska instrument för att främja utveckling inom bibliotekssektorn. Inom den nya bibliotekslagen har KB uppföljningsansvar för kommunala och regionala bibli-oteksplaner, medan Kulturrådet har uppföljningsansvar för regionala kulturplaner som en del av kultursamver-kansmodellen. Det finns anledning att i det fortsatta ar-betet med handlingsprogrammet fördjupa dialogen om hur dessa planer förhåller sig till varandra när det gäller läsfrämjande insatser.

KB gjorde 2012 en kartläggning av folkbibliotekens be-slutade biblioteksplaner, presenterad i rapporten *Barnen i planerna 2012*. Sedan kartläggningen gjordes har en ny bibliotekslag trätt i kraft, med ett förtydligat uppdrag för biblioteken att arbeta läsfrämjande och förmedla kvali-tetslitteratur, men utgångspunkterna är i väsentliga delar desamma. Rapporten visar att biblioteksplanerna ännu

inte är de strategiska planerings- och uppföljningsinstru-ment som skulle behövas för att utveckla kommunernas biblioteksverksamhet för barn och unga.

KB konstaterar att endast åtta av tio kommuner har en politiskt antagen biblioteksplan, trots att det antogs som lagkrav 2004. Syftet med biblioteksplanerna är att öka samverkan mellan all biblioteksverksamhet i kom-munerna för att gynna samordning av resurser mellan folk-, skol- och länsbibliotek.

Barn och unga är enligt bibliotekslagen en prioriterad målgrupp för folkbiblioteken. KB konstaterar i rapporten att de biblioteksplaner som finns ofta gäller folkbibliote-ken och att det saknas samplanering med skolbibliote-ken. Målen i planerna är sällan kopplade till de styrdo-kument som tas upp i planerna, och den verksamhet för barn och unga som beskrivs är visionär och därför svår att följa upp med kvantitativa mått. Endast en tredjedel av kommunerna har mer än något enstaka mål för barn och unga som är uppföljningsbart. Det saknas också mål på flera viktiga områden. Endast två biblioteksplaner har konkreta mål för barn med läs- och skrivsvårigheter och endast 17 planer tar upp särskilda insatser för barn med funktionsnedsättning. Mål som gäller barn med annat modersmål än svenska saknas också i de flesta planer.

Frågan om barns och ungas delaktighet har lyfts i den nationella kulturpolitiken under senare år, men endast tre kommunala biblioteksplaner visar att kommunerna planerar för brukarundersökningar för ungdomar.

”Om inte barnen finns med i biblioteksplanerna, hur prioriterade kan de då vara?” frågar KB retoriskt i rappor-ten och konstaterar att det finns mycket att göra när det gäller uppföljning av biblioteksplanerna. KB har initierat arbetsgrupper för att se över hur arbetet kan utvecklas.

2013 publicerade KB skriften *Biblioteksplan 2.0* för att förtydliga syftet med biblioteksplaner och ge stöd för kom-munerna i deras arbete med planerna. Kulturrådet konsta-terar att det finns ett stort behov av insatser för att stärka kommunerna i biblioteksverksamheten när det gäller barn och unga. KB:s skrift ger ett gott underlag för vidare dialog med kommunerna. Kulturrådet kommer att lyfta frågan om biblioteksplanernas betydelse för läsfrämjande i det fortsatta arbetet med handlingsprogrammet.

Litteratur- och läsfrämjande i kultursamverkansmodellen

Litteraturutredningen föreslog att litteratur- och läs-främjande ska integreras i kultursamverkansmodellen

och Kulturrådet stödde förslaget i sitt remissyttrande. Eftersom en stor del av de projekt som stöds med läsfrämjande medel är lokala och regionala bör möjligheterna öka att samordna folkbibliotekens läsfrämjande arbete och långsiktigheten i arbetet.

Arbetet med att revidera eller formulera nya kulturplaner pågår just nu i regionerna och beslut som gäller kommande år fattas redan i höst. För regionernas del är det mycket angeläget att snarast möjligt få veta huruvida regeringen kommer att avsätta ökade medel till kultur-samverkansmodellen för att inkludera frågan om litteratur- och läsfrämjande.

Folkbiblioteken har idag möjlighet att söka medel direkt från Kulturrådet för sitt utvecklingsarbete. En fråga som behöver diskuteras vidare är hur kommunernas behov ser ut och hur regionerna kan organisera en ökad samverkan med kommunerna när det gäller utvecklingsprojekt. Många frågor gynnas av en länsöverskridande samverkan och här behövs en diskussion om vilket ansvar som bör kvarstå på statlig nivå och vilka frågor som bör flyttas till regional och lokal nivå. Länsbiblioteken har i dialogen med Kulturrådet fört fram att man ser behov av att gå från de många tillfälliga projekten till ett långsiktigt utvecklingsarbete som i högre grad baseras på utvärdering och erfarenheter från tidigare projekt. Det är väsentligt att Kulturrådet även i fortsättningen har en god nationell överblick över det läsfrämjande arbetet i hela landet.

För att gynna nya idéer anser Kulturrådet att det också finns ett behov av fortsatt statlig bidragsgivning för att stödja t.ex. regionala samverkansprojekt och andra projekt av nationellt intresse. Kulturrådet kan konstatera att söktrycket på de läsfrämjande medlen ökar. Vårens ansökningar har kommit in till myndigheten och redan i denna första av två ansökningsomgångar 2014 är den totala söksumman drygt 24,3 miljoner kronor, fördelat på 104 ansökningar.

Tillgänglighet

Tillgänglighet ur olika aspekter är viktigt att fokusera på i det fortsatta arbetet med handlingsprogrammet. Det gäller såväl tillgången till litteratur på olika språk och på de nationella minoritetsspråken, som tillgång till talböcker, punktskriftsböcker och teckenspråkig litteratur. Att tillgodose dessa olika behov vilar på flera aktörer och samverkan är nödvändig för att uppfylla de nationella målen om litteratur- och läsfrämjande.

Litteratur på olika språk

Nationella tjänster kan ha stor betydelse för tillgången till litteratur på andra språk än svenska. Internationella biblioteket (IB), är en del av Stockholms stadsbibliotek och fi-

nansieras även av KB. IB fungerar samtidigt som lånecentral för landets alla bibliotek. Tillgång till litteratur på andra modersmål än svenska är i huvudsak folkbibliotekens ansvar, men IB bidrar med expertkompetens som stödjer utveckling lokalt. Det är viktigt att även folk- och skolbibliotek bygger upp interkulturell kompetens och Kulturrådet stödjer särskilda läsfrämjande insatser för barn på modersmål och för barn och vuxna på svenska som andraspråk. Det finns behov av att bättre ta till vara och sprida erfarenheter från genomförda och pågående projekt.

När det gäller de nationella minoritetsspråken handlar läsfrämjandet till stor del om tillgången till litteratur. Detta konstaterar också Länsstyrelsen i Stockholm och Sametinget i sin årsrapport om minoritetsspråkens tillämpning. Ansvaret för att stödja ett utbud av professionellt utgiven litteratur på minoritetsspråken är till stor del Kulturrådets ansvar. Eftersom de potentiella läsarna är så få är detta en nästan helt icke-kommersiell marknad och de 800 000 kr Kulturrådet årligen fördelar täcker inte behoven.

Tillgång till litteratur på nationella minoritetsspråk är i huvudsak folkbibliotekens ansvar. För litteratur på samiska har Sametinget en bibliotekskonsulent som bland annat ska informera och ge råd till biblioteken om befintlig litteratur. I dag har dock ingen part ett nationellt ansvar för övriga nationella minoritetsspråk i biblioteksväsendet som motsvarar Internationella bibliotekets ansvar för böcker på andra språk än svenska.

Tillgängliga medier

MTM erbjuder talböcker, punktskriftsböcker och taktila bilderböcker samt kurslitteratur för personer med läsnedsättning. MTM har 80 000 talbokslåntagare, men den verkliga målgruppen beräknas till ca 600 000 personer.

Den ökade användningen av smarta mobiler och MTM:s app Legimus har ökat tillgängligheten till talböcker. I det digitala landskapet skulle det vara möjligt att nå betydligt fler med anpassad litteratur. Idag använder 46 000 av låntagarna appen för att ladda ner böcker, hälften av användarna är barn. 60 olika språk är representerade i MTM:s talboksbestånd.

För att förmedla MTM:s utbud krävs tillgång till bibliotek. Saknas skolbibliotek kan folkbiblioteken utgöra en plattform för formaliserat samarbete med skolor. Även folkhögskolornas bibliotek skulle kunna göra en viktig insats som förmedlare av tillgängliga medier.

Samverkan på internationell nivå

Sjunkande läsförmåga och minskande läsning bland unga är ett problem i hela EU och i många andra delar av världen. Det finns mycket att hämta av kunskap och idéer genom internationellt samarbete och erfarenhetsutbyte.

Kulturrådet har tillsammans med en rad europeiska organisationer gått in i ett EU-nätverk inom läsfrämjande som samordnas av universitetet i Köln (bland annat Federation of European Literacy Associations, EUread, Stiftung Lesen och det europeiska skolnätet). Bakgrunden är EU-kommissionens utlysning för att starta ett europeiskt nätverk för läsfrämjande. Utlysningen grundade sig på rapporten *Act Now* från EU:s expertgrupp för

ökad läs- och skrivkunnighet i Europa och målet med nätverket är att ”öka människors medvetenhet, samla in och analysera information om politik på området samt utbyta strategier, god praxis och lovande kampanjer och initiativ för att främja läs- och skrivkunnigheten.” I förlängningen också att minska andelen 15-åringar som är svaga läsare.

PÅGÅENDE INSATSER

Kulturrådet genomför redan idag flera nationella insatser för läsfrämjande. Det handlar både om bidragsgivning och om att sprida kunskap och inspiration för att främja läsning. Insatserna kommer även fortsättningsvis vara en del av Kulturrådets uppdrag att samordna, initiera och följa upp läsfrämjande insatser.

Läsfrämjande i samverkan med idrottsrörelsen

Kulturrådet har fått i uppdrag av regeringen att i samråd med Riksidrottsförbundet genomföra en läsfrämjandsatsning 2013-2014 där idrottsföreningar samverkar med region-, läns- och folkbibliotek för att tillgängliggöra litteratur för idrottande pojkar och flickor. Satsningen ska väcka intresse för litteratur och läsande och bidra till ökad läsfärdighet och läslust. För 2014 har Kulturrådet fått 2 miljoner kr för att genomföra insatser. Kulturrådet kommer vid behov att lägga till ytterligare medel för att stödja intressanta projekt.

Förhoppningen är att folkbibliotek och idrottsrörelse på såväl regional som lokal nivå ska knyta kontakt med varandra och forma samarbeten som kan utvecklas och bestå under längre tid. Kulturrådet kommer därför att fortsätta stödja samverkan mellan idrottsrörelsen och folkbiblioteken även efter 2014. I satsningen samarbetar Kulturrådet med Riksidrottsförbundet och SISU för att engagera de regionala biblioteksverksamheterna och idrottsrörelsens regionala utbildningsorganisation.

Inköpsstöd till folk- och skolbibliotek

Inköpsstödet till litteratur för folk- och skolbibliotek syftar till att främja intresset för läsning. Stödet ska användas till inköp av barn- och ungdomslitteratur eller inköp av vuxenlitteratur som främjar barns och ungas läsnöje. Kulturrådet lyfter 2014 möjligheten för folkbibliotek att inom ramen för inköpsstödet köpa in litteratur till uppsökande verksamhet inom idrotten, och erbjuder möjlighet att i ansökan om inköpsstöd söka bidrag till bibliotekarietimmor för uppsökande verksamhet i lokala idrottsföreningar. Medel tas från Kulturrådets läsfrämjandebidrag samt från de riktade medlen för att främja samverkan mellan idrottsrörelsen och läns- och regionbibliotek och folkbibliotek.

Som beskrivits ovan förekommer det fortfarande att kommuner saknar en lagstadgad plan för biblioteksverksamheten. Av de 250 kommuner som ansökt om inköpsstöd 2014 skriver ett tjugotal att arbete med att ta fram en ny eller omarbetad plan pågår. Ytterligare några tar

upp att den befintliga planen är föråldrad och behöver revideras. Från och med 2015 kommer Kulturrådet inte att bevilja inköpsstöd till kommuner som saknar biblioteksplan.

Barnbokskatalogen

Kulturrådet ansvarar för utgivningen av *Barnbokskatalogen* – ett kvalitetsurval av barn- och ungdomsböcker, som tas fram av en urvalsgrupp av experter. Katalogen vänder sig både till barn och vuxna och används i det läsfrämjande arbetet av bland annat av skolor och bibliotek.

Katalogen produceras av Kultur i Väst, efter upphandling. Katalogen är mycket efterfrågad och sprids via bibliotek, skolor och bokhandlar men finns också digitalt på webbplatsen Barnens bibliotek. I den digitala katalogen finns flera tjänster, det är till exempel möjligt att gå vidare till folkbibliotekens webbplatser för att se om boken finns att låna, att se om boken finns som talbok, skriva omdömen med mera.

Papperskatalogen trycks i 400 000 exemplar, och upplagan tar snabbt slut. Kostnaden för katalogen ligger idag på 2,8 miljoner kronor.

Barnens bibliotek

Genom kultursamverkansmodellen stödjer Kulturrådet Barnens bibliotek, en läsfrämjande webbplats som produceras av Kultur i väst. På Barnens bibliotek finns boktips, information om böcker för barn med funktionshinder, information om författare, länkar, inspiration till skrivande med mera. Omröstningen Bokjuryn finns också här – en nationell omröstning där barn och unga upp till 19 år väljer årets bästa böcker. 2013 deltog 33 000 barn och unga. En försöksverksamhet pågår också med att låna ut e-böcker via Barnens bibliotek.

Läsambassadören

Läsambassadören initierades av Kulturrådet 2011. Inspirationen kommer från USA, Storbritannien, Irland och Australien där motsvarande utnämningar finns sedan tidigare. Förordnandet är tvåårigt.

Inom ramen för uppdraget ska läsambassadören medverka på mässor, bokfestivaler, konferenser och andra offentliga arenor runt om i Sverige och prata om läsning och litteratur för unga. Ambassadören ska också driva debatt och delta i det offentliga samtalet. Kulturrådet finansierar verksamheten och bistår ambassadören med kunskap, uppföljning och administrativt stöd. Arvode,

resor, informationsinsatser och andra omkostnader för ambassadören ligger på 600 000 kr för 2014.

Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne

En stor del av Kulturrådets arbete med Litteraturpriset

till Astrid Lindgrensminne syftar till att stärka och öka intresset för barn- och ungdomslitteratur i världen. Under tio års tid har Kulturrådet i arbetet med priset byggt upp ett nationellt och internationellt nätverk med fokus på läsfrämjande arbete för barn och unga.

STRATEGISKA UTVECKLINGSOMRÅDEN

Kulturrådet har identifierat ett antal strategiska områden för statens insatser för att främja läsning. Under det fortsatta arbetet med handlingsprogrammet kommer förslagen nedan att utvecklas i dialog med berörda organisationer.

Insatser för barn och unga

Föräldrastöd för att stödja små barns språkutveckling

Sedan 1990-talet har mycket kunskap och erfarenheter om vilka metoder som fungerar för att stödja små barns språkutveckling genererats. Flera projekt har bedrivits i hela landet. KB:s rapport *Barnen i planerna* 2012 visar att 43 procent av kommunerna tar upp någon form av samarbete med BVC i sin biblioteksplan. Ett kunskapsunderlag som beskriver verksamhet och forskning både nationellt och internationellt har tagits fram och en ny nationell kartläggning av samarbetet mellan BVC och folkbiblioteken har sammanställts av Regionbibliotek Halland och kommer att publiceras hösten 2014. Nästa steg blir att sammanfatta och formulera en modell för språkstimulerande verksamhet som kan förstärka och förnya befintlig verksamhet i regioner och kommuner.

På nationell nivå har regeringen identifierat så kallade utanforsksområden som fått särskilt stöd 2013. Nyligen har länsstyrelserna i Västerbotten och Skåne fått ett särskilt uppdrag att ta fram handlingsplaner mot ekonomisk utsatthet bland barn. Åtgärder för att stödja små barns språkutveckling är särskilt angelägna i ovan nämnda områden, men också som generella insatser. Kulturrådet har identifierat små barns språkutveckling som ett strategiskt viktigt område när det gäller främjande av läsning och läsförståelse och vi ser en strategisk vinst i att koppla samman olika statliga satsningar.

Ett underlag för Kulturrådets fortsatta arbete med små barns språkutveckling är under utarbetande. Kulturrådet har informerat tjänstemän på Socialdepartementet om detta utvecklingsområde och ett nytt möte är inbokat under våren. Nedan följer ett förslag till vad de olika nivåerna lokalt, regionalt och nationellt, kan bidra med:

Lokalt: För att fördjupa och utveckla arbetet på lokal nivå kan så kallade "early childhood"-grupper bildas. I gruppen bör finnas representanter för barnhälsovård, bibliotek och gärna familjecentral och logopedi. Biblioteken ansvarar för samordning.

Regionalt: Även på regional nivå kan en expertgrupp som motsvarar de lokala "early childhood"-grupperna

bildas med liknande representation. Regionbiblioteken kan ansvara för samordning.

Nationellt: Kulturrådet har tillsatt en expertgrupp för att ansvara för samordning och utveckla stöd på nationell nivå för små barns språkutveckling. Kulturrådet för också dialog med de olika nivåerna och med andra myndigheter och organisationer på nationell nivå.

Bokpaket till barn och föräldrar

Kulturrådet undersöker också möjligheten att införa ett nationellt bokstartprogram, efter modell från bland annat det danska programmet *Bogstart*. I Danmark är verksamheten koncentrerad till barn och föräldrar i s.k. utsatta bostadsområden. I Danmark definierades utsatta områden som områden med minst 1200 invånare, där minst 42,5 procent står utanför arbetsmarknaden. Alla kommuner som uppfyllde kriterierna har fått en inbjudan att vara med i satsningen. Idag omfattar *Bogstart* utsatta områden i 20 kommuner, och satsningen kostar 4,4 miljoner danska kronor (DKK) per år.

Biblioteken får ersättning varje gång en förmedlare besöker en familj och lämnar ett bokpaket. 1,4 miljoner DKK är avsatta till biblioteken per år. Fyra bokpaket med 4-5 böcker vardera delas ut per barn vid olika tillfällen under förskoleåren. Resten av pengarna går till lön till den centrala projektledaren på Kulturstyrelsen, inklusive inköp av böcker, packning och utskick. Därutöver används pengar till årliga seminarier samt tryck av foldrar, klistermärken osv. En stor kostnadspost är uppföljningen som görs av forskare vid Syddansk universitet i Odense. Cirka 250 000 DKK är avsatta till forskning per år.

Stöd till litteraturförmedling i förskolan

Förskolan har en viktig roll för små barns språkutveckling och tidiga möte med skriftspråk och litteratur. Samarbete mellan folkbibliotek och förskolor är väsentligt för att barnen i förskolan ska få god tillgång till litteratur och för att komplettera den kompetens som finns i förskolan. Det finns redan flera modeller som fungerar väl när det gäller samarbete mellan förskolor och folkbibliotek. I Västra Götaland har förskolor med litteraturprofil utvecklats sedan ett decennium tillbaka. Resultat från en större utvärdering och kartläggning av det arbetet med stöd från Kulturrådet presenteras under 2014.

Det är viktigt att förskolan samverkar med förskoleklasser, skolor och skolbibliotekarier så att förskolans läsfrämjande arbete länkar i förskoleklassens och sko-

lans arbete. Även här ser Kulturrådet ett stort behov av samverkan och av övergripande planer och mål. Frågan om litteraturens ställning i förskolan är särskilt angelägen i arbetet med handlingsprogrammet eftersom förskolan inte är en del av den obligatoriska skolan och inte lyder under skollagen, och inte heller lyfts fram som ett särskilt ansvar för folkbiblioteken inom ramen för bibliotekslagen.

Digitalt läsfrämjande för barn i skolåldern

De flesta barn och unga i Sverige är dagliga internetanvändare. Den som vill nå barn bör alltså se över vilka strategier man har för att nå ut via webbplatser och sociala medier. Kulturrådet har lyft frågan om digitalt läsfrämjande i dialogen med länsbiblioteken och frågan har hög prioritet. Idag är det stora olikheter mellan kommunernas webbplatser för folkbiblioteken och bristen på resurser för utveckling är ett problem. Framför allt gäller det brist på personal som kan utveckla webbsidor och andra digitala kanaler och arbeta läsfrämjande gentemot bibliotekens målgrupper.

Företrädare för länsbiblioteken har på dialogmöte med Kulturrådet fört fram förslag om att inrätta en nationell redaktion med bland annat tekniker och journalister. Staten har genom KB ansvar för digitala poster i Libris, som regioner och kommuner kan presentera i sitt eget gränssnitt. Men för att detta ska fungera i ett läsfrämjande sammanhang behövs en nationell bibliotekskatalog som är anpassad för brukare – både barn och vuxna.

Svensk Biblioteksforening lyfter i skriften *Därför nationell bibliotekskatalog* fram fördelarna med Libris som nationell katalog. Libris ger möjligheter för biblioteken till samutnyttjande av resurser, att koppla annat innehåll till katalogposterna och varje bok behöver bara katalogiseras en gång. Att samla allt material i en katalog ger också möjlighet att utveckla nya gränssnitt och tjänster för användarna.

Biblioteksforeningen pekar också på utvecklingsbehov i Libris. För att svara mot bibliotekens och användarnas behov behöver fler medier katalogiseras i Libris, till exempel talböcker, utländsk litteratur, tidskrifter, musik och film. Utvecklingen kräver samarbete mellan Libris, enskilda folkbibliotek och bibliotekens leverantörer.

KB publicerade rapporten *Libris för folkbiblioteken* i april 2014. I rapporten betonar KB bibliotekens ansvar i samarbetet:

Folkbiblioteken måste själva – med stöd av KB och andra Librisbibliotek – aktivt medverka i uppbyggnaden av en nationell katalog. Detta gäller allt från ämnesord och genrer till folkbiblioteksspecifika medier och folkbiblioteksrelevant mångspråkig litteratur (utländsk

barn-, skön- och facklitteratur resp. litteratur i annan skriftart, t.ex. persiska).

Att gå med i Librissamarbetet öppnar nya möjligheter för folkbiblioteken att samarbeta för att på sikt minska kostnader och dubbelarbete.

Kulturrådet har fördelat stöd till projektet *Hitta en bra bok* som drivs av Stockholms stadsbibliotek i samarbete med bland annat Regionbibliotek Stockholm och Malmö stadsbibliotek. En delrapport för *Hitta en bra bok* lämnades in till myndigheten i december 2013. Projektet har två huvudsyften:

- att ta fram ett fungerande digitalt innehåll för läsvana och mindre läsvana barn, möjligt att använda för alla deltagande bibliotek.
- att pröva möjligheten till gemensam finansiering av resurser för det digitala biblioteket.

Ur delrapporten:

Barn är en prioriterad målgrupp för folkbiblioteken. Trots detta görs väldigt lite, om ens något, direkt för barn i bibliotekens digitala kanaler, utöver Barnens bibliotek som drivs av Kultur i Väst med stöd av Kulturrådet. Det som görs i folkbibliotekens digitala kanaler riktas sällan direkt till barnen själva utan till vuxna förmedlare. Anledningarna är framför allt en brist på rätt kompetenser och på resurser. Samtidigt som allt fler barn använder sig av digitala kanaler så finns en väldigt låg närvaro och ett otillräckligt eller obefintligt bemötande från biblioteket i dessa kanaler. Biblioteket har hög trovärdighet och närvaro när det gäller läsfrämjande arbete och litteraturförmedling i fysiska rum som bibliotek och skolor. Det är rimligt att biblioteket vill och bör bedriva sitt uppdrag där barnen finns – alltså även digitalt. Uppdraget behöver utföras både gentemot vuxna förmedlare och direkt mot barnen själva.

Delrapporten beskriver hur en nationell resurs skulle kunna byggas upp för att stödja folkbiblioteken i arbetet med att utveckla ett fungerande digitalt innehåll för barn. En redaktion på nationell nivå med barnbibliotekari-er, skribenter och redaktörer som vid behov kan samarbeta med interaktionsdesigners och utvecklare, skulle kunna skapa ett innehåll som kan användas av alla bibliotek som vill ansluta sig till tjänsten.

Ett fortsatt projekt från hösten 2014 skulle enligt en grov uppskattning kosta mellan 3,5 och 4 miljoner kronor. En fortsättning förutsätter stöd från Kulturrådet men också medfinansiering från intressenter på kommu-

nal och regional nivå. I samband med detta bör nationella tjänster som Barnens bibliotek och Barnbokskatalogen utredas. Kulturrådet bedömer projektet som mycket intressant och inväntar nu slutrapporten och förslaget om en fortsättning.

En nationell redaktion som producerar ett målgruppsanpassat läsfrämjande innehåll till folkbibliotekens hemsidor skulle också vara till nytta för skolbiblioteken.

Läsfrämjande för vuxna

Tillgång till e-böcker

En av de viktigaste utmaningarna i det läsfrämjande arbetet på nationell nivå är att gå i takt med den digitala utvecklingen. För att kunna öka tillgången till kvalitetslitteratur för vuxna och för att kunna utnyttja digitala kanaler för läsfrämjande behövs ett brett utbud av e-böcker.

För att stärka och stimulera den svenska e-bokmarknaden har Kulturrådet sedan 2012 fördelat medel till elektronisk utgivning av kvalitetslitteratur. Det har skett i form av stöd till digitalisering av förlagens så kallade backlist, det vill säga katalogen av redan tryckta titlar. Hittills har backliststödet fördelats på förhand, men då svenska förlag löpande producerar e-böcker finns det skäl att istället fördela stödet i efterhand från 2014.

Ytterligare ett led i det omfattande arbetet med att utveckla medievana och främja läsandet i Sverige är att folkbiblioteken kan tillhandahålla elektroniskt utgiven litteratur. Ett villkor för stöd till e-boksutgivning är därför att sökande förlag upplåter titeln för utlån på svenska bibliotek utan så kallad karenstid.

Vid fördelningen av e-boksstödet hösten 2014 söks stödet för redan utgivna titlar. Ansökningsförfarandet har också förenklats. Kulturrådet anser att stödet till backlistutgivningen bör fortsätta och kommer därför att fördela stöd även kommande år, inom ramen för myndighetens läsfrämjande uppdrag. Till att börja med har Kulturrådet villkorat att förlagen inte får tillämpa karenser för utlån för att på så sätt tillgängliggöra böckerna direkt till biblioteken.

Kulturrådet undersöker också möjligheterna att tillgängliggöra litteraturstödda e-titlar till biblioteken. Detta ska ställas i relation till de uppdrag som KB har för tillgängliggörande av e-litteratur, Sveriges kommuner och landstings (SKL) uppdrag som förhandlingspart samt folkbiblioteken och förlagen

SKL har i frågan om e-böcker kommit fram till att en accessbaserad utlåningsmodell bör införas, det vill säga att alla e-böcker ska vara tillgängliga för biblioteken att förvärva direkt när de ges ut. Samma bok skulle kunna lånas hur många gånger som helst av ett obegränsat antal

användare om biblioteket väljer det. Den svåraste frågan att lösa är konkreta ersättningsnivåer till förlag för utlåning. SKL förbereder sig på en utdragen process. Ytterligare en fråga som SKL driver är att den tekniska plattformen för distribution av e-böcker måste revideras. Det är en förutsättning för att en differentierad prismodell ska kunna förverkligas fullt ut. Olika kommersiella aktörer bör naturligtvis vara delaktiga i arbetet, men det bör vara en offentlig part som administrerar plattformen. SKL anser att det mest rimliga är att KB antar den rollen.

SKL välkomnar Kulturrådets nya villkor för stöd till backlistutgivning även om de inte ser att det har någon större inverkan på den komplexa diskussion om ersättningsnivåer som snart ska påbörjas.

Stöd till ovana läsare

Det är önskvärt att så många som möjligt i samhället är goda läsare och har tillgång till litteratur. Eftersom läsning inte är en kulturvana som praktiseras i alla grupper behövs uppsökande verksamhet för att inspirera och sprida intresse. Att som vuxen ha svårigheter med läsning kan upplevas som stigmatiserande. Rapporten *Act Now* betonar betydelsen av att bryta tabu kring bristande läskunnighet bland vuxna och skapa olika möjligheter att ta itu med problemen. Sektorsövergripande samverkan mellan folkbildning, bibliotek, föreningsliv, arbetsplatser och olika utbildningsanordnare är nödvändig för att främja läskunnighet och läsning bland vuxna.

Att vuxna läser är viktigt ur många aspekter, och en grund för den enskildes möjligheter att delta aktivt i det demokratiska samhället. Vuxna är förebilder för barn och unga. Särskilt viktigt är det med manliga förebilder eftersom unga pojkar har visat sig vara den mest angelägna målgruppen bland svaga läsare.

Kulturrådet hade 2012 i uppdrag att stödja samverkan mellan folkbibliotek och folkbildning och det resulterade bland annat i projektet Läsbyggen i Västernorrland, Smedjebackens folkbibliotek och studieförbund i samverkan för ökat läsande och Sandviken och Uppsala läser och berättar. Områden som kan utvecklas är bland annat:

- arbetsplatsutlåning i ett nytt medielandskap
- nya miljöer för läsfrämjande (till exempel tvättstugebibliotek)
- digitala bokcirklar

MTM har i en skrivelse uppmärksammat Kulturrådet på möjligheten att stödja vuxnas läsning genom att öka kunskapen om tillgängliga medier inom folkbildningen. MTM uppskattar att 6 procent av landets befolkning har någon form av läsnedsättning. Vid ett möte mellan Folkbildningsrådet och MTM framgick att alltfler elever på

folkhögskolor idag har någon eller flera funktionsnedsättningar som gör det svårt för dem att läsa tryckt text. Det framgick även att kunskapen om tillgängliga medier och dess användning bland lärare och annan personal inom folkbildningen är relativt liten.

Bibliotek i Sverige arbetar aktivt med att informera både barn och vuxna med läsnedsättning om talböcker och andra tillgängliga medier. Trots stora insatser når biblioteken endast ca 10 procent av målgruppen. Genom riktade insatser mot folkbildningen skulle fler potentiella användare kunna nås, både slutanvändare som förmedlare i form av lärare och annan personal.

MTM har under många år arbetat tillsammans med landets bibliotek för att nå ut till användare av tillgängliga medier. På folkhögskoleområdet har antalet bibliotek minskat vilket inneburit att MTM:s kontakt med folkhögskolorna och dess elever avtagit.

Studieförbunden lockar varje år ca 1,8 miljoner deltagare till studiecirkel varav 90 000 är cirkelledare. Även här finns behov av att öka kunskapen om tillgängliga medier och dess användning.

Utveckla förmedlingen av distributionsstödda böcker

De nationella litteraturpolitiska insatserna handlar också om litteraturens konstnärliga utveckling och det är i sammanhanget viktigt att diskutera bibliotekens uppdrag att främja litteraturens ställning och tillhandahålla ett allsidigt medieutbud av hög kvalitet. Sedan 1999 fördelar Kulturrådet ett distributionsstöd till alla förlag som erhållit litteraturstöd. Distributionsstödet innebär att förlag mot en ekonomisk ersättning sänder exemplar som levereras till landets kommunala huvudbibliotek och några länsbibliotek.

Kulturrådet konstaterar att det är lätt att ge ut böcker i dag men kanske svårare än någonsin att nå ut med dem. Allt mer av den smalare kvalitetslitteraturen ges ut av små förlag med begränsad eller obefintlig marknadsföringsbudget. Utrymmet för litteraturkritik i dagspressen har krympt, och med den omvandling dagspressen nu står inför är det inte självklart att den överlever. Bokhandlar finns på allt färre platser. Distributionsstödet är därför viktigare än någonsin för att nå ut med kvalitetslitteratur till läsare i hela landet. *Boken i tiden*, den bokutredning som ledde till att distributionsstödet infördes, konstaterade att "biblioteken är centrala i det läsfrämjande arbetet". Också litteraturutredningen lyfter folkbiblioteken som den viktigaste aktören för läsfrämjande utanför skolan. Ett utvecklingsområde är att förbättra bibliotekens möjlighet att främja litteraturen som konstform, inte bara läsning som sådan.

Biblioteken hanterar de litteraturstödda titlarna mycket olika. Många bibliotek gör en extra insats för att böckerna skall uppmärksammas av biblioteksbesökarna. För andra bibliotek spelar förmedlingen ingen framträdande roll. Det är angeläget att de titlar som beviljas litteraturstöd också når fram till läsare. En enkät som Kulturrådet skickade ut till biblioteken visar att många bibliotek efterfrågar stöd för att kunna arbeta mer aktivt med de distributionsstödda böckerna. Kulturrådet kommer att stödja mer aktiv förmedling av de distribuerade böckerna som ett led i arbetet med handlingsprogrammet.

Alla tiders klassiker

Urvalet av titlar till klassikerserien för skolan, *Alla tiders klassiker*, slutfördes 2010. Natur & Kultur har efter upphandling haft uppdraget att lagerhålla, marknadsföra och distribuera titlarna. Förlaget valde att inte förnya sitt avtal som löpte ut under våren 2013. Kulturrådet erbjöd samtliga förlag med böcker inom ramen för Alla tiders klassiker att överta sina titlar. Sex förlag valde att kostnadsfritt överta sammanlagt drygt 8 000 böcker.

Kulturrådet avser att på sikt bidra till att Alla tiders klassiker digitaliseras. Med anledning av detta utlystes en extra utdelning av bidrag till e-böcker under hösten 2013 vilket resulterade i att ett tjugotal titlar beviljades bidrag till digitalisering. Målet är att göra böckerna tillgängliga för folk- och skolbibliotek i läsfrämjande syfte.

UTVECKLAD UPPFÖLJNING

I Kulturrådets nya uppdrag för läsfrämjande ingår att följa upp läsfrämjande insatser av nationellt strategiskt intresse. Som ett första steg har Kulturrådet projektanställt en forskare för att under 2014 ta fram en kunskapsöversikt över läsfrämjande metoder, i Sverige och internationellt.

Med läsfrämjande metoder menas strategier och aktiviteter som engagerar barn, unga och vuxna att läsa eller läsa mer. Exempel på läsfrämjande metoder kan vara boksamtal, utformande av läsfrämjande miljöer, användning av andra medier, bokbestånd på nya platser, mobilt läsfrämjande, bokväskor och högläsning.

Syftet är att rapporten ska kunna användas som underlag vid utformande av läsfrämjande verksamhet på regional eller nationell nivå.

Kunskapsöversikten ska belysa faktorer som kan påverka hur det läsfrämjande arbetet bedrivs, exempelvis socio-ekonomiska förhållanden, föräldrars utbildningsnivå, jämställdhet, mångspråkighet, eventuell funktionsnedsättning eller skillnader mellan glesbygd och storstad.

EKONOMISK ÖVERSIKT

Under 2014 pågår arbetet med att utforma handlingsprogrammet för läsfrämjande. Det innebär samtidigt en översyn av Kulturrådets tidigare arbete inom läs- och litteraturfrämjande. Hur kan arbetet med befintliga stöd bättre kopplas till det läsfrämjande arbetet? Vilka andra insatser behöver göras för att sprida kunskaper och erfarenheter som gjorts i olika projekt till fler och hur kan Kulturrådets nationella överblick bibehållas och utvecklas? Det finns ännu inte tillräckligt underlag för att ge detaljerade ekonomiska beräkningar av de läsfrämjande insatser som beskrivs i denna rapport.

Kulturrådet har gjort bedömningen att det utvidgade uppdraget inom läsfrämjande också förutsätter ökad bemanning och komplettering av den kompetens som redan finns på myndigheten när det gäller läsfrämjande. Under året utökas därför enheten för litteratur och läsande med en ny tjänst och fler rekryteringar kan bli aktuella när handlingsprogrammet ska genomföras.

De nationella insatser som redan görs: Barnbokskatalogen och läsambassadören fortsätter. Behovet av bidragsgivning kvarstår, men stöd kommer i första hand att fördelas till större projekt av nationellt strategiskt intresse som ett fortsatt utvecklingsarbete för läsfrämjande innehåll i folkbibliotekens digitala kanaler samt stöd till samverkan mellan folkbiblioteken och idrottsrörelsen.

Nya nationella satsningar medför också behov av resurser. Ett nationellt pilotprojekt för att stärka små barns språkutveckling kommer under utvecklingsfasen att rymmas inom Kulturrådets befintliga medel för läsfrämjande, men om satsningen slår väl ut, och det ges möjlighet att bygga upp ett nationellt bokstartprogram som vänder sig till alla barn, behövs på sikt ökad finansiering.

En integrering av litteratur- och läsfrämjande i kultur-samverkansmodellen innebär stora möjligheter till ökad samverkan och strategiskt utvecklingsarbete på lokal och regional nivå. Kulturrådet kommer då att upphöra med stödet till små, lokala projekt. Men behovet av ökad uppföljning av strategiska insatser och rollen som nationellt nav i det läsfrämjande arbetet innebär att de medel Kulturrådet nu har till förfogande kommer att behövas även i fortsättningen. De resurser som finns kommer också att användas för att på olika sätt tillgängliggöra kvalitetslitteratur, bland annat genom fortsatt stöd till e-utgivning av förlagens backlist, aktiv förmedling av distributionsstödda titlar och tillgängliggörande av serien alla tiders klassiker i läsfrämjande syfte.

DET FORTSATTA ARBETET MED HANDLINGSPROGRAMMET

Kulturrådet kommer att använda denna delrapport som utgångspunkt för det fortsatta arbetet med handlingsprogrammet. Myndigheten kommer att genomföra fler dialogmöten under våren och hösten, bland annat angående läsfrämjande insatser för vuxna.

Ett antal möten har redan genomförts med:

- Folkbildningsrådet och Folkbildningsförbundet,
- Skolverket
- Styrgruppen för Barnens bibliotek
- Länsbibliotekarieförbundet
- Författarförbundet och ABF med flera organisationer bakom Läslyftet
- Expertgrupp för satsningen på små barns språkutveckling
- Barnbibliotekskonsulenter och bibliotekschefer från läns- och regionbibliotek
- Projektet Hitta en bra bok, Stockholms stadsbibliotek
- Svenska barnboksinstitutet
- Samrådsmöte med MTM, KB, SKL, Skolverket, Folkbildningsrådet och Folkbildningsförbundet
- Svensk biblioteksförbundet
- Författarförbundet.